

Закарпатські русини: проблема ідентифікації чи периферійний націоналізм на території України?

Для кращого розуміння процесів, що відбуваються на Закарпатті, варто звернутися до недавнього минулого. У ХІХ ст. в регіоні було сформовано дві основні політичні течії. Перша течія – українофіли, вони висловлювали думку, що Закарпаття – традиційно українська земля, а русини – частина українського народу. Представники даної течії впроваджували ідеї українізації та робили спроби науково обґрунтувати свої погляди. Друга течія – москвофіли, вони орієнтувалися на наймогутнішу слов'янську державу – Росію, вважали русинів невід'ємною частиною російського народу. На початку ХХ ст. формується третя течія – русинофіли, представники даного напрямку стояли осторонь дискусій між москвофілами та українофілами, а впроваджували ідею існування окремого слов'янського етносу – русини.

З проголошенням незалежності України, українофільська течія в Закарпатті отримала державний ресурс і прагне впроваджувати асиміляційну політику в регіоні. Поряд з тим в Україні має місце периферійний націоналізм, який представлений радикально налаштованими русинами. Але цілком впевнено можна стверджувати, що радикальне русинство з'явилося як реакція на дії націоналістично налаштовану частину українофільської течії. Останнім часом активно на Закарпатті розвивається неорусинство, яке часто під виглядом поглиблення у традиції пропагує ідеї відокремлення регіону від України, пропонує створення незалежної держави - Підкарпатська Русь. На початку 90-х років ХХ ст. радикальними русинами було утворено Тимчасовий уряд Підкарпатської Русі (ТУПР), прем'єр-міністром якого став І. Туряниця. Діяльність ТУПР фактично зводиться до критики політики, яку проводить український уряд стосовно Закарпаття. Представники даної течії негативно налаштовані до сусідніх регіонів (зокрема, до Галичини). Але поряд з цим відбувається співпраця з москвофілами та Закарпатськими угорцями. Однак не маючи достатньої підтримки з боку місцевого населення, радикальні русини позбавлені реальних механізмів впливу на політичну ситуацію в регіоні.

Українські засоби масової інформації часто проводять паралель: русини-сепаратизм. Тобто, зазначається, що це ті громадяни України, які визнають себе русинами і прагнуть визнання на державному рівні своєї етнічної окремішності від інших слов'янських народів. Їх звинувачують у сепаратизмі та в прояві периферійного націоналізму. Як було сказано вище, русини не підтримують радикальне неорусинство і його центральну тезу про утворення незалежної Підкарпатської Русі. Населення регіону поглиблюється в своє історичне минуле, звідси і ренесанс назви етносу русини, замість українці – остання принесена в Закарпаття у середині ХХ століття, після приєднання регіону до Радянського Союзу.

Отже, головною проблемою визнання статусу русинів є ігнорування на державному рівні цього питання. У відповідь на діяльність націоналістично налаштованих українофілів в Закарпатті з'явилося радикальне неорусинства, яке прагне відокремити регіон від України і створити власну державу – Підкарпатську Русь. Населення Закарпаття в цілому не підтримує ідей радикально налаштованих русинів, але виступає за необхідність визнання на державному рівні права офіційно називатися русинами. Доки політикум та суспільство не визнають, що русини – це відгалуження слов'янського народу, яке найбільше подібне до українського, але не тотожне з ним, цілком можливо, що кількість прихильників радикально налаштованих русинів зростатиме.